

در این سرفصل همچنین می‌خوانید:

۶۷ گزارش بازار نفت

۶۸ صنعت مادر در معرض خطر

۶۹ کوتاه انرژی

۶۹ طرح ماه

گزینه‌های اروپا و آمریکا برای تأمین انرژی

توافق با روسیه یا ایران

در زمینه گاز نیز جاناتان استرن، تحلیل‌گر ارشد بازار گاز، در مؤسسه تحقیقات انرژی آکسفورد، معتقد است، گاز پروم منافع مالی قابل ملاحظه‌ای در حفظ ثبات جریان گاز به اروپا دارد. گاز پروم در سال جاری، ۶۰ میلیارد دلار از محل صادرات گاز به اروپا به دست آورده است. بر این اساس، قطع جریان گاز به اروپا از سوی این شرکت، غیرممکن به نظر می‌رسد.

با این حال، اطلاعات موثق منتشره، حاکی از آن است که مقامات مسکو به شرکت‌های نفتی روسیه دستور داده بودند تا در صورت وضع تحریم از سوی اتحادیه اروپا، حداقل یکی از شرکت‌های تولیدکننده نفت این کشور، برای قطع جریان صادرات نفت به اروپا آماده باشد. با افزایش احتمال بروز قطع جریان انرژی از سوی مسکو، یک دیپلمات ارشد فرانسوی به خبرنگاران گفت: «تحریم‌ها قرار نیست در آینده نزدیک اعمال شوند.» سخنگوی صدر اعظم آلمان نیز معتقد است که روسیه به قراردادهای فعلی خود در زمینه انرژی با اروپا، احترام خواهد گذاشت.

برخی منابع از عدم امکان فنی قطع صادرات نفت خام روسیه به اروپا خبر داده‌اند. همچنین معامله‌گران نفت روسیه، امکان انتقام‌گیری این کشور را از غرب، از طریق قطع جریان نفت خام خط لوله دروژبا در عمل منتفی می‌دانند. به اعتقاد آنها در شرایطی که بخشی از صادرات نفت خام روسیه از طریق تانکرهای نفتکش دریایی صورت می‌گیرد، روسیه عملاً کنترلی بر مقصد نهایی این نفت‌های خام صادراتی ندارد.

در اوایل سال جاری، روسیه جریان نفت را از طریق خط لوله دروژبا به آلمان، به دلیل اختلافات پیش آمده با خریدار آلمانی قطع کرد. با این حال،

جنگ روسیه با گرجستان، تحرکات سیاسی آمریکا، نیاز غرب به انرژی روسیه و تأثیرگذاری این کشور بر معادلات بازار، تأمین انرژی را برای غرب به معادله‌ای چند مجهولی تبدیل کرده است.

بود، پرداخت. به محض انتشار اخبار مربوط به بررسی تحریم روسیه از سوی اتحادیه اروپا، برخی منابع، خبر از آمادگی روسیه برای قطع جریان نفت و گاز به اروپا دادند. این اخبار، نشست اتحادیه را تحت تأثیر خود قرار داده و اعضای اتحادیه از بررسی این طرح، عقب‌نشینی کردند. با اجتناب اروپا از بررسی این طرح، مقامات روسی نیز در واکنش به خبرنگارانی که در خصوص احتمال قطع جریان انرژی روسیه به اروپا سؤال می‌کردند، این احتمال را منتفی دانستند.

سرگنی اشمتاکو، مدیر عامل شرکت لوک اوایل روسیه که مسئولیت صادرات نفت را از طریق خط لوله دروژبا به اروپا بر عهده دارد، در این زمینه گفت: «ما کلیه اقدامات لازم را برای حفظ شرایط عملیاتی خط لوله دروژبا و عرضه کافی نفت به مشتریان اروپایی، به کار گرفته‌ایم. تلاش‌های روسیه برای معرفی خود به عنوان یک منبع قابل اتکای صادرات انرژی زیر سؤال نخواهد رفت. ما سال‌ها تلاش کرده‌ایم که جایگاه خود را به عنوان یک عرضه‌کننده قابل اطمینان تثبیت کنیم و اجازه نخواهیم داد این تلاش‌ها حتی در شرایط فعلی سیاسی خدشه دار شوند.»

اقدام دولت گرجستان در خصوص استقلال طلبی اوستیای جنوبی و واکنش شدید روسیه به دولت گرجستان، معادلات جدیدی را در عرصه سیاسی رقم زده است. بسیاری از کارشناسان، تحولات اخیر گرجستان را به آغاز دوران جنگ سرد جدید بین غرب و شرق تعبیر کرده‌اند. این در حالی است که تحلیلگران بازار انرژی معتقدند، این تحولات را باید آغاز شکست غرب در جنگ سرد انرژی نامید؛ جنگی که مدت‌ها پیش در زمینه منابع جدید، برای تأمین نیازهای رو به گسترش غرب به انرژی آغاز شده بود و شامل منابع جدید تولید انرژی و نیز مسیرهای جدید انتقال حامل‌های انرژی (نفت و گاز) از مبادی تولید در منطقه آسیای میانه و قفقاز، به بازارهای تشنه غربی می‌شد.

وقایع ژانویه سال ۲۰۰۶ که موجب قطع جریان گاز روسیه به اروپا شد، چهره این کشور را به یک عرضه‌کننده نامطمئن گاز به بازار غرب تبدیل کرده است. متعاقب حمله روسیه به گرجستان و در حالی که تانک‌ها و نفربرهای روسی، قسمتی از خاک گرجستان را به اشغال خود درآورده بودند، اتحادیه اروپا طی نشست‌های به بررسی طرح تحریم روسیه به دلیل آنچه که تجاوز به خاک گرجستان خوانده شده

آلمان تقریباً به همان میزان، نفت صادراتی قطع شده روسیه را از طریق واردات دریایی و با استفاده از نفتکش‌هایی که نفت تولیدی لوک اویل را منتقل می‌کردند، جبران کرد.

غرب یا شمال؟

فروپاشی شوروی سابق منجر به شکل‌گیری کشورهای جدید در منطقه شد - کشورهای که با وجود ذخایر قابل ملاحظه نفت و گاز، پتانسیل‌های بسیاری را برای متنوع‌سازی منابع تأمین انرژی غرب دارا بودند. کشورهای عضو اتحاد جماهیر شوروی سابق (از جمله روسیه) ۱۰/۲ درصد از ذخایر اثبات شده نفت خام و بیش از ۳۰ درصد از ذخایر اثبات شده گاز طبیعی جهان را دارا هستند. ارقام فوق به معنای پتانسیلی عظیم برای تأمین انرژی غرب - بزرگترین و جذاب‌ترین بازار انرژی برای عرضه‌کنندگان نفت و گاز در دنیا - است. اما شانس کشورهای منطقه در زمینه برخورداری از مسیرهای قابل اتکا برای عرضه مستقیم نفت و گاز به بازارهای اروپایی، منحصر به انتخاب دو گزینه شمالی و غربی است. در گزینه شمال، نفت و گاز تولیدی، باید تحویل شبکه خطوط انتقالی روسیه شود. در این شرایط روس‌ها نفت و گاز تولیدی کشورهای منطقه را خریداری و خود رأساً اقدام به فروش آن به غرب می‌کنند.

اما مسیر مستقیم عرضه به اروپا (گزینه غرب)، از کشورهایی مانند آذربایجان، گرجستان و ترکیه عبور می‌کند. غرب با حمایت‌های بی‌سابقه خود، خط لوله ۴ میلیارد دلاری باکو - تفلیس - جیحان را که تنها خط لوله‌ای است که بدون دخالت و کنترل روسیه، روزانه یک میلیون بشکه نفت تولیدی کشورهای منطقه از جمله آذربایجان را به بندر جیحان ترکیه منتقل می‌کند - به بهره‌برداری رساند. غرب همچنین به حمایت از خط لوله گاز باکو - تفلیس - ارزروم پرداخته و قصد دارد خط لوله مزبور را که تحت حمایت ایالات متحده نیز قرار دارد، تا اتریش امتداد داده و بخشی از نیاز آتی خود را به گاز طبیعی از طریق این خط لوله تأمین نماید. در مطالعات اولیه این خط لوله، کشورهای تولیدکننده گاز در منطقه آسیای میانه و قفقاز به علاوه ایران، مهمترین منابع تأمین گاز مورد نیاز این پروژه

بوده‌اند. اما با تحولاتی که پس از بحران گرجستان در منطقه شکل گرفت، عملاً اروپا امید چندانی به تأمین گاز از کشورهای آسیای میانه ندارد.

واکنش روسیه موجب شد، کشورهای علاقمند به برقراری ارتباطات مستقیم با غرب، به خصوص در بخش انرژی، چند گام رو به عقب حرکت کنند، زیرا بیشتر این کشورها با مشکلی شبیه آنچه گرجستان در موضوع اوستیا با آن مواجه بود، دست و پنجه نرم می‌کنند. پس از فروکش کردن بحران گرجستان، دیک چین، معاون بوش، بلافاصله راهی آذربایجان شد تا مراتب همکاری و حمایت ایالات متحده را از این کشور به الهام علی‌اف اعلام کند. وی در این سفر با واکنش سرد مقامات آذربایجان روبه‌رو شد. از جمله این واکنش‌ها، تماس مستقیم تلفنی الهام علی‌اف با رییس جمهور روسیه بلافاصله پس از پایان ملاقات با دیک چین بود.

آذربایجان دوست ندارد به سرنوشت گرجستان گرفتار شود، رویدادی که احتمال آن بسیار زیاد است. آذربایجان مانند گرجستان عضو ناتو نیست و

مذاکرات این کشور با ایالات متحده در مورد حضور نظامی در آن کشور، تقریباً به نقطه روشنی نرسیده است. همچنین برگزاری انتخابات نمایشی با حذف گروه‌های مخالف هم، کمکی به بهبود این روابط نکرده است. آذربایجان با برخی از گروه‌های اقلیت استقلال طلب که در مرزهای این کشور با روسیه اقامت دارند، در تعارض است.

بر اساس همه این ملاحظات، الهام علی‌اف، طی نشست‌های بسیار دوستانه با مقامات گاز پروم به آنها پیشنهاد کرده است که تمامی گاز صادراتی این کشور را به قیمت‌های جهانی از باکو خریداری کند. قزاقستان و ازبکستان نیز در خصوص احداث یک خط لوله جدید، برای صادرات گاز به روسیه به توافق رسیده‌اند. اینها همگی امیدهای غرب را برای تأمین بخش بیشتری از انرژی مصرفی خود از طریق آسیای میانه و انتقال آن از طریق خط لوله باکو - تفلیس - ارزروم به یأس مبدل کرده است. ظاهراً در این میان غرب دوره بیشتر در پیش روی خود نمی‌بیند: توافق با روسیه یا ایران. ■

گزارش بازار نفت

وقوع توفان گوستاو و احتمال بروز توفان آیک در آمریکا، منجر به کاهش تولید و عرضه نفت شده است.

نیز نفت خام برنت، تحویلی ماه اکتبر، بین ۹۸/۱ تا ۱۰۲/۰۶ دلار معامله گردید و در نهایت در سطح بشکه‌ای ۹۸/۹۷ دلار تثبیت شد. گفته می‌شود که علت کاهش قیمت‌های نفت خام، انباشت نفت در مخازن پالایشگاه‌های منطقه خلیج مکزیک بوده که به دلیل وقوع توفان تعطیل شده‌اند. این در حالی است که بر اساس گزارش انجمن نفت آمریکا، طی هفته گذشته ۲۱/۵ میلیون بشکه از ذخیره‌سازی‌های تجاری نفت خام این کشور کاسته شده و میزان واردات نفت خام نیز

با وجود کاهش ۲۱ میلیون بشکه از ذخایر نفت خام ایالات متحده و کاهش تولید آپک و همچنین تعطیلی برخی پالایشگاه‌ها و میادین تولید نفت آمریکا در خلیج مکزیک، قیمت‌های نفت در معاملات روز دهم سپتامبر با کاهش مواجه شد. در بازار بورس نیویورک، قیمت نفت خام وست تگزاس اینترمدیت، برای تحویل در ماه اکتبر، با ۶۸ سنت کاهش، به بشکه‌ای ۱۰۲/۵۸ دلار رسید. قیمت این نوع نفت خام در معاملات ماه گذشته، بین

۱۰۱/۳۶ و ۱۰۴/۹۶ دلار در نوسان بود. در بازار لندن

قیمت نفت خام ایران در مناطق مختلف *

منطقه	نفت سبک	نفت سنگین
آسیا	۱۰۳/۵۴	۹۹/۳۷
شمال غربی اروپا	۹۸/۲۲	۹۶/۲۴
مدیترانه	۹۸/۹۸	۹۶/۰۸
آفریقای جنوبی	۹۹/۹۳	۹۷/۹۸
میانگین وزنی	۱۰۲/۲۰	۹۸/۰۴

* دلار برای هر بشکه، ۹ شهریور ۱۳۸۷
استخراج: «اقتصاد ایران» از امور بین‌الملل شرکت ملی نفت.

با کاهش ۲/۳ میلیون بشکه‌ای در روز مواجه بوده است. یادآوری می‌شود که بر اثر توفان گوستاو حدود ۱/۳ میلیون بشکه تولید روزانه نفت منطقه خلیج مکزیک متوقف شده است و شرکت بریتیش پترولیوم (بی پی) تا این تاریخ، تولید خود را به دلیل نگرانی از توفان آیک از سر نگرفته است.

با این حال، اداره اطلاعات انرژی آمریکا، با انتشار آمارهایی اعلام کرده که در این دوره تنها ۵/۸ میلیون بشکه از ذخیره‌سازی‌های نفت خام آمریکا کاسته شده است.